

RENEŠANČNÍ ARCHITEKTURA V ČESKÝCH ZEMÍCH

Karel Švuger

DVK/ 3. ročník

Červen 2012

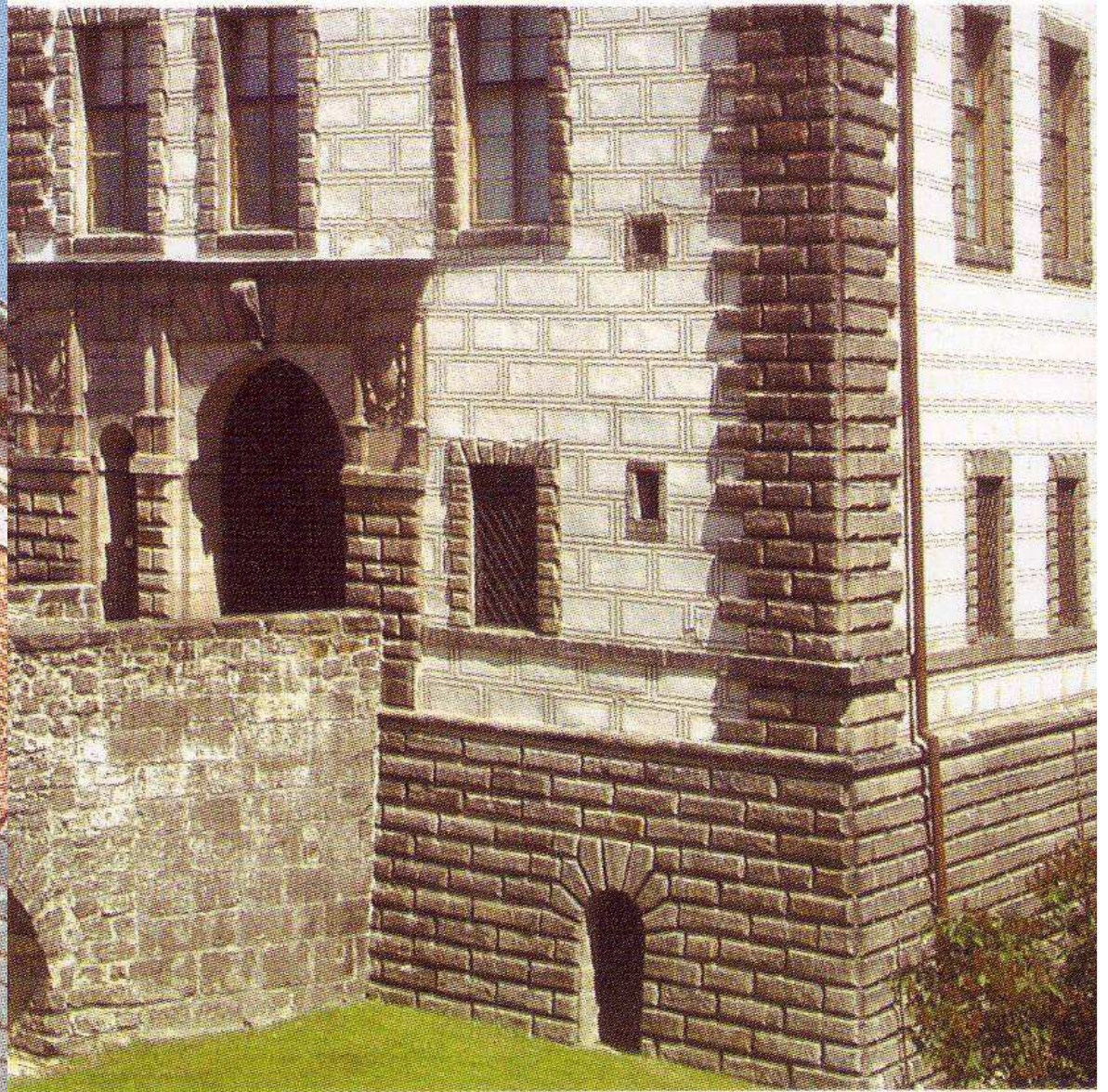
Obrazová dokumentace,
základní charakterizace

VY_32_INOVACE_DVK22/14

CHARAKTERISTICKÉ ZNAKY RENESANČNÍ ARCHITEKTURY

Zdivo a omítky, plošná výzdoba

- Cihlové zdivo, většinou hladce omítané
 - Kámen se uplatňuje na architektonických člancích.
 - Typické jsou arkádové ochozy se subtilními pískovcovými sloupy a kuželkami balustrád, reliéfní výzdobou parapetu a cviklů
 - Charakteristickou technologií výzdoby vnějších fasád je u nás tzv. sgrafito, dvouvrstvá omítka s proškrabávanou vnější, obvykle světlou vrstvou až na spodní tmavou vrstvu
- Běžná je zejména sgrafitová rustika nebo tzv. psaníčkové sgrafito, napodobující kvádrové zdivo. Častá jsou však i sgrafita ornamentální nebo figurální. V

Arkádové ochozy, loggie a předsíně

Přestože otevřené arkádové ochozy, chodby a loggie odpovídají spíš klimatickým podmínkám Itálie, jsou i pro naši renesanci natolik charakteristické, že se staly přímo jejím symbolem.

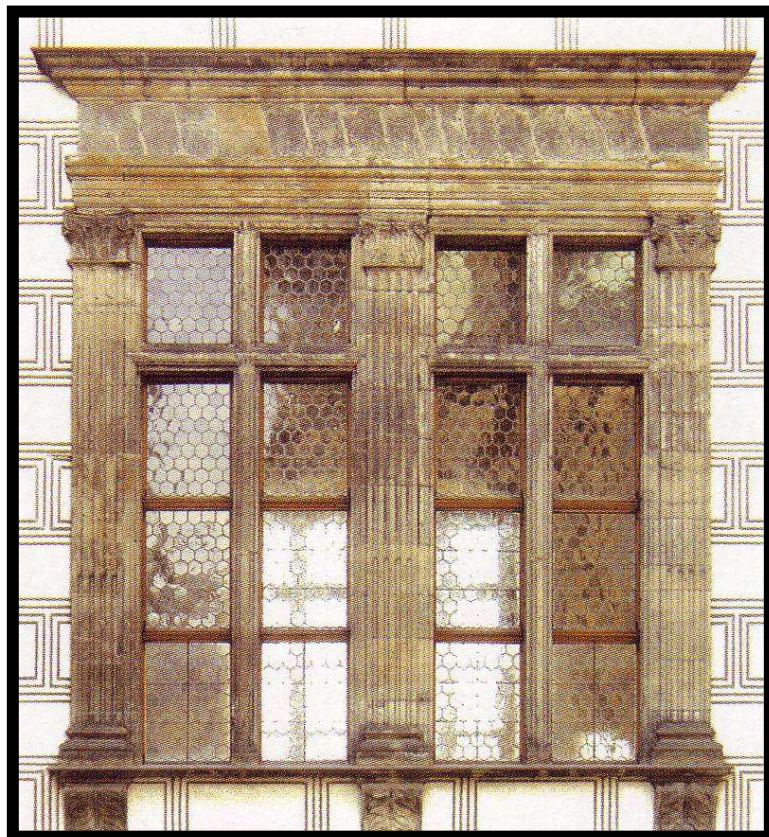
Oblouky arkád jsou půlkruhové nebo jen nepatrně stlačené, stažené ocelovým táhlem.

U patrových arkádových ochozů bývají někdy v přízemí pilíře, v nejvyšším patře místo oblouku rovné kladl. Arkádové ochozy jsou u nás orientované většinou do nádvoří, loggie jsou někdy i ve vnější fasádě (Olomouc, Nový Jičín). Předsíně bývají někdy v patře a završují vnější schodiště (radnice v Olomouci)

Okna

Ostění oken je **většinou obdélníkové**, řidčeji s půlkruhovým obloukem. Luxusnější okna bývají opatřena polosloupky nebo pilastry, ornamentálním vlysem a profilovanými římsami. Renesanční okna jsou často sdružena po dvou.

Portály

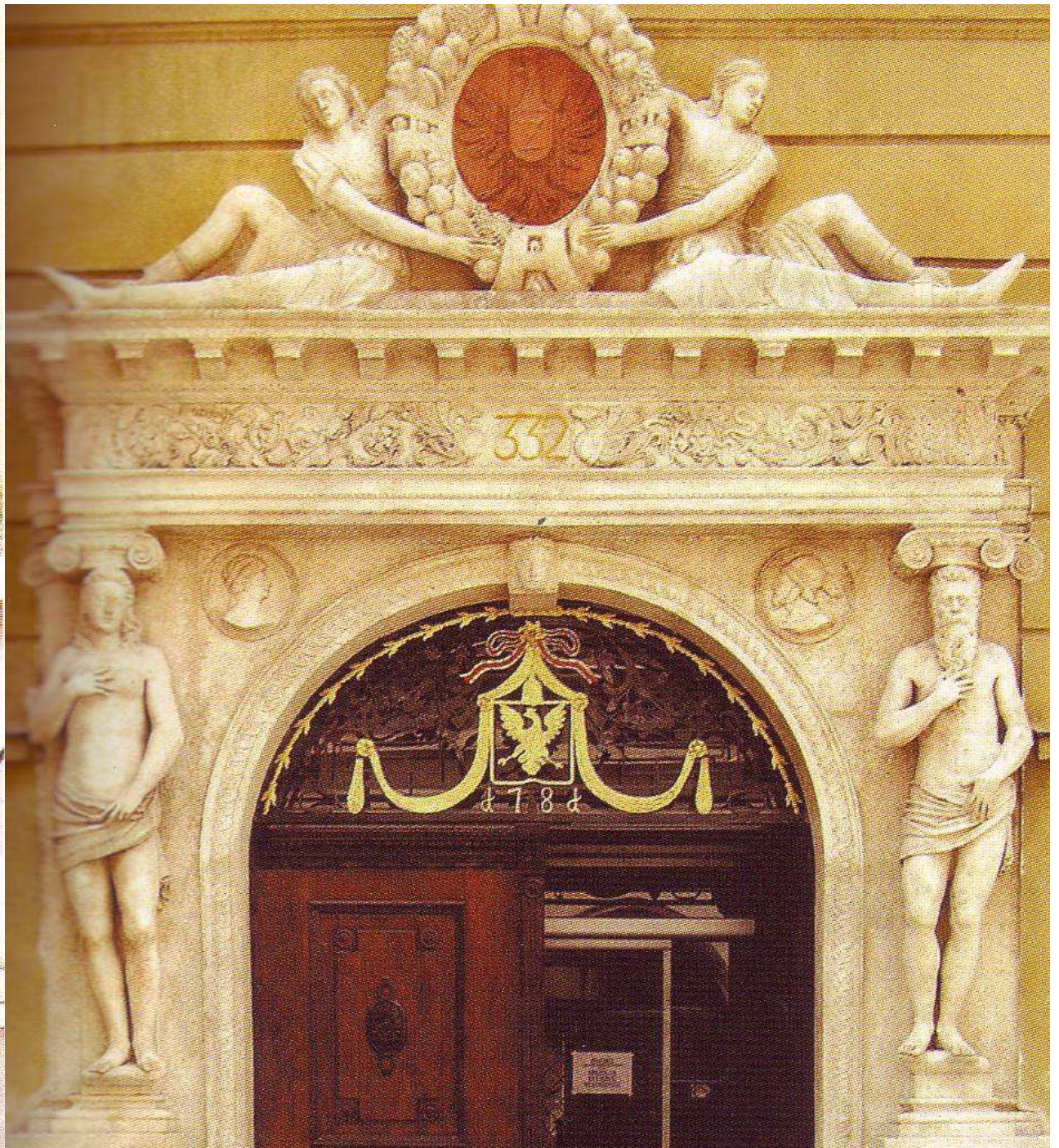
Portál hlavního vstupu mívá nejbohatší výzdobu. Časté jsou polosloupky nesoucí kladí s bohatou reliéfní výzdobou.

Jiným častým typem je portál bosovaný.

U pozdních portálů je běžná i náročná sochařská výzdoba buď volnými figurami nebo tzv. kariatidami, figurálními plastikami nahrazujícími v nosné funkci sloupky nebo polosloupky.

Edikulový portál má pravoúhlý dveřní otvor a trojúhelníkový štít,

šambránový portál má dveřní otvor s obloukem (archivoltou) a je zakončen římsou.

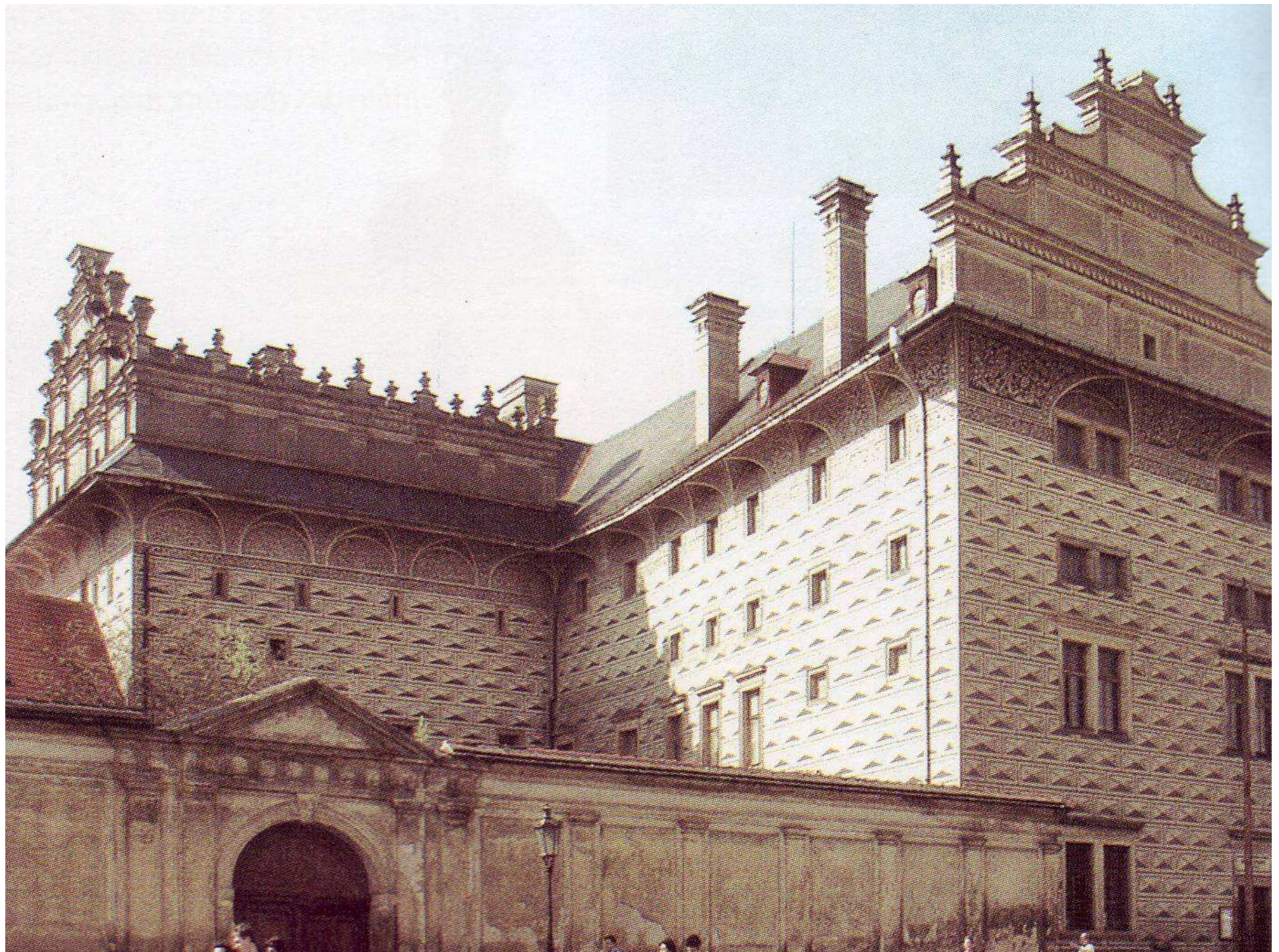
Do českých zemí se renesanční umění dostalo jako import královského dvora (Vladislav Jagellonský, Ferdinand I)

a vysoké šlechty (Rožmberkové, Lobkovicové, Pernštejnové, páni z Hradce aj.). V architektuře se zprvu objevilo jako detail (renesanční okna Vladislavského sálu na Pražském hradě, 1493) na stavbě pozdně gotické.

První slohově vyhraněné renesanční dílo je **letohrádek v Královské zahradě** na Pražském hradě, zvaný **Belvédér**; dal ho postavit král Ferdinand I. údajně pro svou manželku Annu Jagellonskou v letech 1538-1563.

Projekt vypracoval pravděpodobně **italský architekt a kameník Paolo della Stella**, a po něm budoval **Bonifác Wolmut** za účasti dalších italských kameníků.

Praha - Schwarzenberský, původně Lobkovický palác

Dnešní Schwarzenberský palác, který se nechal kolem roku 1550 vystavět Jan z Lobkovic, může být příkladem luxusní rezidence, jaké si budovala nejbohatší šlechta v areálu nebo bezprostřední blízkosti Pražského hradu. Monumentálně působící zadní fasáda budovy půdorysu písmene T se tyčí nad malostranským údolím s okázalostí, která odpovídala potřebě reprezentace stavebníka. Fasády zdobí psaníčkové sgrafito typické pro naši renesanci stejně jako lunetov

Kostelec nad Černými les

- zámek

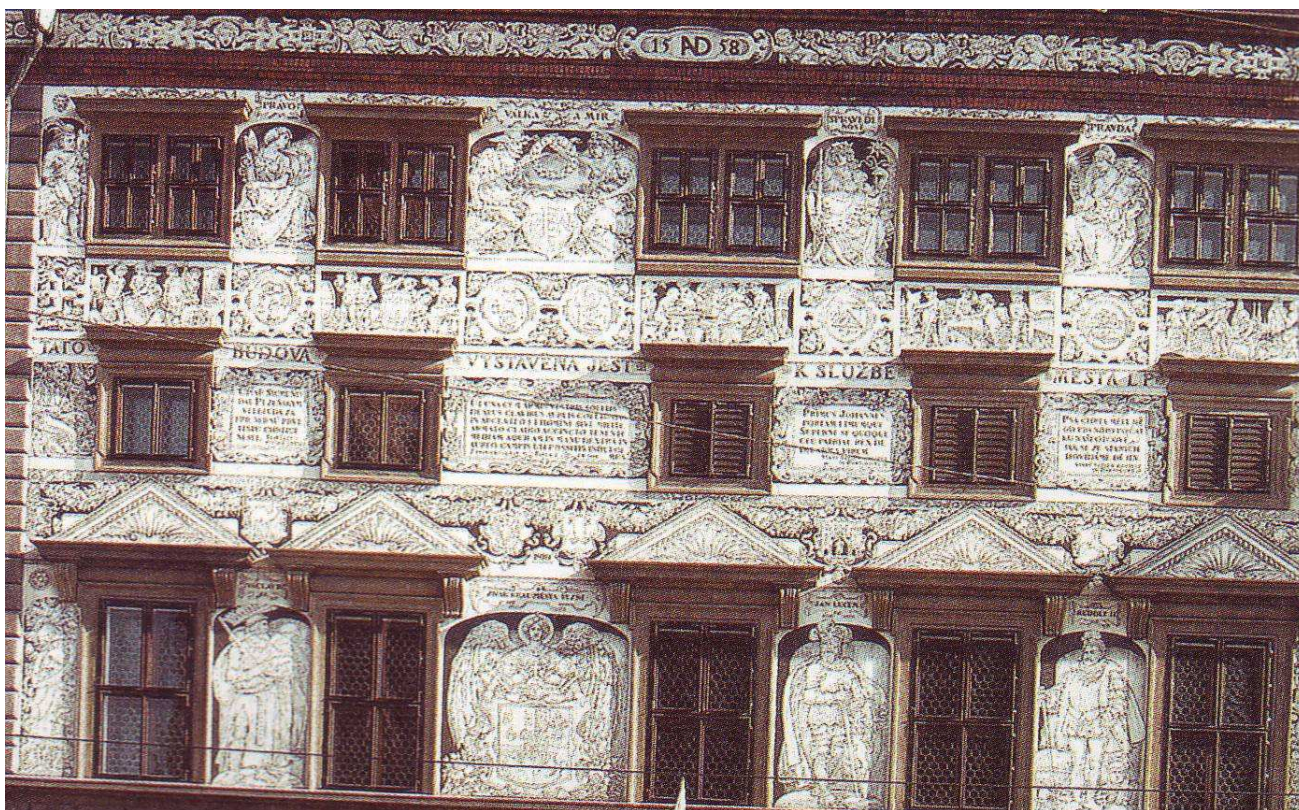
Ke stavbě velkolepého kosteleckého sídla si Jaroslav Smiřický ze Smiřic pozval před polovinou 16. století dvorské stavitele. V první etapě to byl Hans Tirol, ve druhé (do roku 1570) převzali stavbu Ulrico a Jan Maria Aostalliové. Vznikla čtyřkřídlá budova u nás ojedinělého typu kartelu s nárožními věžemi, jejíž monumentalitu stupňuje umístění na mohutném soklu v hlubokém příkopu. V reliéfu se dochovala i renesanční fortifikace s nárožními bastiony. Zajímavé jsou arkády na jedné straně nádvoří. V rozporu s jejich kvalitním zpracováním je základní prohřešek proti slohovým pravidlům: Polosloupky předsunuté v patře před pilíře nenesou žádné kladl. K rámku je krytým mostem připojena renesanční kaple sv. Vojtěcha s částečně dochovaným vnitřním zařízením.

Plzeň - radnice

Plzeňskou radnici navrhl Giovanni Statio roku 1554. Měřítko rozměrného náměstí a monumentálního kostela sv. Bartoloměje si vyžádalo velkorysé řešení fasády o třech poschodích a pěti okenních osách, zvýšené ještě o atiku s třemi šity. Ty mají ovšem jen dekorativní funkci, protože sedlová střecha má okapovou orientaci a její štíty ční na bocích budovy nad okolní zástavbou. Důstojnost budovy zdůrazňuje i vysoký rustikový sokl. Průčelí je pokryto sgrafitovou výzdobou. Zachovaly se i pozoruhodné interiéry.

ZDROJE:

BAUER, Alois. *Dějiny výtvarného umění*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 1998, 287 p. ISBN 80-858-3925-3.

CHÂTELET, Albert a Bernard Philippe GROSLIER. *Světové dějiny umění: malířství, sochařství, architektura, užité umění*. České vyd. 2., upr., Praha: Ottovo nakladatelství v divizi Cesty, 2004, 784 s. ISBN 80-718-1936-0.

MRÁZ, Bohumír a Odborná spolupráce Marie ČERNÁ. *Dějiny výtvarné kultury*. 4. vyd., V Idea servis 3. vyd. Praha: Idea servis, 2002, 287 p. ISBN 80-859-7039-2.

RICKETTS, Melissa. *Renesance*. 1. vyd. Překlad Regina Hořejší, Marek Petřivalský. Čestlice: Rebo Productions, 2005, 480 s. Mistři světového malířství. ISBN 80-723-4429-3.

Internetové zdroje:

<http://cs.wikipedia.org>

<http://www.artmuseum.cz>

<http://historika.fabulator.cz>

<http://www.umeni.euweb.cz>

<http://www.dejinyumeni.czweb.org>